

Paraclytus sexguttatus (Adams) - нов род и вид за Европа

Ст.н.с. д.с.н. Георги ГЕОРГИЕВ - Институт за гората при БАН

В предишни броеве на сп. „Гора“ са разгледани три опасни карантинни вредителя от сем. *Cerambycidae*, които са изключителна заплаха за широколистната горско-дървесна растителност в Европа - *Anoplophora glabripennis* (бр. 6/2007), *Anoplophora chinensis* (10/2007) и *Aeolesthes sarta* (7/2008). Наскоро е установен нов за фауната на Европа и България вид от семейството, който не би следвало да се третира като инвазивен. Работата е част от изпълнение на проект ДОО2 - 191/2008 „Чуждоземни сухоземни членестоноги и тяхното значение за биоразнообразието на България“ към Фонд „Научни изследвания“.

Реликтният род *Paraclytus* Bates, 1884 (Coleoptera: Cerambycidae) наброява 8 вида с ограничени ареали в Кавказ, Закавказието, Северен Иран и прилежащите райони (3 вида), Китай (4 вида), Япония и о-в Сахалин (1 вид). Özdikmen (2009) прави

преглед на рода и разглежда 9 вида, сред които неоснователно включва и един гръцки ендемит, принадлежащ към таксономично близкия род *Anaglyptus* - *A. luteofasciatus* Pic. Най-многочислен и широко разпространен е *Paraclytus sexguttatus* (Adams, 1817), който обитава Кавказ, Азербайджан, Североизточна Турция и Северен Иран (Плавильщиков, 1940). В Мала Азия са известни само 2 находища на вида: Артвин (Североизточна Турция) и Болу (Централна Северна Турция) (Özdikmen, Demir, 2006; Özdikmen, 2007 и гр.).

Paraclytus sexguttatus е установен в България през 2000 г. (Георгиев, Стоянова, 2003). Биологичният материал е събран с помощта на малезова ловилка в Странджа, в резервата Витаново до Малко Търново. Това е първото съобщение за рода и вида в Европа, ако се изключи Северен Кавказ, до където достига периферията на ареала. През 2001 г. *P. sexguttatus* е установен и в турската част на Странджа - Демиркьой,

провинция Куркларели (Kurzaeva, 2007). Интересно е да се отбележи, че в ентомологична колекция в Турция е съхраняван екземпляр на вида, намерен през 1993 г. в района на Демиркьой (Özdikmen, Demir, 2006), който обаче не е бил своевременно идентифициран.

Имагото на *P. sexguttatus* е дълго 8-18 mm. Тялото е черно, покрито с гъсти сиви, сиво-бели или жълтеникаво-бели космици. Антените са по-дълги от средата на елитрите. Те са покрити с гъсти сиви прилепнали космици (върховете на членчета от 3-то до 6-то са черни), а краката - със сиви или жълтеникави космици. Елитрите са гъсто окосмени. Основният им цвят е черен, но те са изпъстрени с няколко характерни бели или кремаво-бели петна и ивици. В основата на елитрата - до щитчето и зад рамото - има 2 белезникави петна с неправилна форма, следвани от 3 закръглени бели петна. Във втората половина на елитрата има извита бяла ивица,

▲ Имаго

◀ Находища на *Paraclytus sexguttatus* на Балканския полуостров

а в края - бяла препаска. Яйцето има гладък хорион. То е белезникаво, слабо удължено, с диаметър около 0.6 mm.

Ларвата достига дължина до 24 mm, а ширина - до 55 mm (Мамаев, Данилевский, 1975). Тялото е бяло, покрито с редки космици. Главата също е бяла, но предният край е широко пигментиран. Върху тергита на преднегръда има ярки жълти петна, а на заднегръда - напречни браздички. Тергитът на среднегръда е разделен с Х-образен шев. Гръдни-те крака са добре развити.

Какавидата е белезникава, с удължена форма и размери 13-20 mm. Антените - прави до средата и извити във връхната част - са прилепнали към страните на тялото. Среднегръдът и тергитите на коремчето са леко изпъкнали.

Генерацията на *P. sexguttatus* се развива за 2-3 години (Noskovec, Rejzek, 2007). Възрастните летят от втората половина на юни до края на август (Плавильщиков, 1940). Те се хранят допълнително с пращец и посещават цъфтяща растител-

ност. В Турция имагото е събирано по цветовете на глог (*Crataegus*) (Kurava, персонално съобщение; Noskovec, Rejzek, 2007).

P. sexguttatus е полифаг по отслабнали, загиващи и мъртви широколистни дървета. Плавильщиков (1940) отбелязва, че видът се среща по-често в планините, в сравнение с равнините, и свързва неговото разпространение с гъбовите гори. Други автори (Мамаев, Данилевский, 1975; Данилевский, Мирошников, 1985) твърдят, че букът е предпочитаното хранително растение на насекомото.

Намирането на *P. sexguttatus* в Странджа без съмнение го характеризира като Южнопонтийски вид с дисперсионен център Кавказ. Представителите на Евксинската зоогеографска група са реликтни горски видове, произхождащи от източните и южните брегове на Черно море, ареалите на някои от които достигат до северните части на Мала Азия и източните части на Балканския полуостров (Груев, Кузманов, 1988). От това следва, че ви-

дът може да бъде естествено разпространен в Югоизточна Европа, но късното му откриване в Странджа се дължи на неговата спорадичност и ниска численост в периферията на ареала. С голяма доза увереност може да се предположи, че находищата му се намират главно в турската част на Странджа, където фауната все още не е добре проучена. Не бива обаче да се изключва и възможността *P. sexguttatus* да е пренесен от Мала Азия в Европа със заселена дървесина. Разпространението на вида в нови райони може да се извършва по естествен път при летежа на възрастните насекоми или чрез яйца, ларви и какавиди в нападната дървесина. В Кавказ *P. sexguttatus* не се отличава с градационни тенденции и не се проявява като вредител. У нас видът е малочислен и не е заплаха за горските екосистеми. Той има висока консервационна значимост и следва да се разглежда като изключително ценен елемент на биологичното разнообразие на страната.

Екосвят

Екологичен център на Витоша

Започна изпълнението на проекта „Възраждане и запазване на традиционни строителни техники и умения, използвани в България“ в рамките на приоритетна ос № 4 „Опазване на европейското културно наследство“, който се осъществява с безвъзмездно финансиране от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и държавния бюджет на Република България на база Грантово споразумение № BG0042-GAE-00078-E-V1-EEA FM.

Проектът се изпълнява от Дирекцията на Природен парк „Витоша“ в партньорство с организацията „Развитие на норвежките занаяти“ (Norsk handverksutvikling), с бюджет 288 850 евро. Има за цел да допринесе за съхраняването и развитието на европейското културно наследство, като помогне за възраждането и запазването на традиционните методи на строителство чрез изследване, документиране и популяризиране на изчезващите познания и занаяти. Планирано са семинари и практически обучения в областта на български традиционни и природосъобразни строителни технологии, основани на естествените материали - дърво, глина и камък.

В рамките на проекта на 21 януари 2010 г. в конференционната зала на Националния пресклуб „София Прес“ се проведе семинар на тема „Трансфер на знание и добри практики между България и Норвегия“.

Събраният опит ще бъде демонстриран при изграждането на образователен екологичен център в Природния парк „Витоша“, м. Белите брзи. Центърът ще

бъде построен върху основите на някогашен пионерски лагер до средата на 2011 година.

Със сега функциониращите музеи на водното конче и совите, разположени на 50-ина метра от бъдещия център, с музея на мечката в м. Дендрарицума, самия Дендрарицум с богатството на дървесни и храстови растителни видове, информационната алея в м. Игликина поляна този район на природния парк ще се превърне в истинско зелено училище за деца и възрастни.

Инж. Юлия МИХАЙЛОВА
Дирекция на Природен парк „Витоша“